

(המשך מעמוד 37)

ראה שיכורים רבים נופלים בטעמון. אפרתי היה איש שכיבד אחרים וכולם כיבדו אותו. מעולם לא ריכלו עליו ביי רושלים, ולכן ידעו מעטים על חייו הפרטיים. לרבים מהאנשים שישבו ושתו איתו כמעט יומיים במשך תקופה ארוכה, כה, ולאנשים שעבדו איתו שנים, נודע שהוא נשוי רק אחר שקראו את מודע עות האבל שניתלו בכל מקום בעיר. אשתו לאה (לילה) היתה אחת משלוש אחיות שעלו לארץ בעליית ילדי-טהראן. כשהגיעה לארץ נשלחה למיש-פחה אומנת בנהלל, שם גדלה עד שהגייסה לצבא.

דויד ויללה גרו יחד כ-15 שנה. במשך תקופה ארוכה התגוררו בדירה בת חדר אחד ברחוב רד"ק ברחביה. לילה עבדה כמפקחת מטעם משרד-התינוך על מר רים למלאכה, והיתה קשורה במשכיתה.

סיפור



אחר

עמוס קינן, חברו של אפרתי עוד מימי לחי"י, נידנד לו תקופה ארוכה שהגיע הזמן לייצא מהמרתף בו גר וימצא לעצמו דירה נורמלית. קינן התי-רוצץ והשיג בשבילו זכויות ומשכנתא. דויד ויללה התחננו כדי לקבל תנאי-משכנתא נוחים יותר.

השניים קנו דירה בנחל-עקב, שכונה חדשה שנבנתה מעבר לקו הירוק, בצפון-מזרח ירושלים. במשך שלוש שנים עמדה הירה ריקה. אפרתי לא היה מסוגל לעבור לשם. אז, מכר את הדירה במחיר מוזל לאחיו, ושוב היה זה קינן שעור-לו לעבור לרובע היהודי בעיר העתיקה. כאיש שנוגד ברובע, היתה לאפרתי זכות לקבל שם דירה, והוא ניצל זכות זו.

כל השנים לחצו עליו החברים להתחנן והוא סירב, וכשהתחנן, לא סיפר לאיש. נודע לי שהוא התחנן רק לפני שנה, סיפר משה, אחי, וגם זה מחבי-רים. הוא בעצמו לא סיפר לי. משה גם לא ביקר מעולם ביתו של אחיו ברובע ולא ראה את אשתו.

כשאני נולדתי, מספר משה, כבר היה דויד בצבא הבריטי. כל אחד מהא-חים הלך בכיוון אחר והיחסים היו די מרוחקים. לעומת זאת, היה דויד אפר-תי מניע לכל ההסעות בירושלים כפי-אחיו, משה, רקדן באלט, ובשנים האחר-ונות כריאוגרף ומקים להקת הריקוד קול ודממה.

עוד הדלת של קפה טעמון נתלה ביום הרביעי פתק גדול בכתב-יד: "קפה טעמון סגור בעת הלוחיתו של יקיגרו דויד אפי רתי ויל"ל. כל חבריו התכנסו בבית-הקפה בשעת הצהריים ויצאו יחד להלוויה.

כולם היו המומים, מסתכלים בטקסי-הלוויה כלא מאמינים. הם לא רצו לקבל את העובדה המרה שאפרתי לא ישוב יותר וישהה. דויד, דמות כל-יך יציבה ובעלת נוכחות כל-יך חזקה ומעוררת-אמון, לא ישוב עוד עם כוס אקסטרא-פינו-ביו, מחייך, גברים ונשים פרצו בכי ליד הקבר הטרי.

בתום ההלוויה הלכו כולם, בקבוצה אחת מלוכדת, לבית-האמנים. האבלים מיל-או את המקום. "תיכף יבוא אפרתי!" אמר משה, לפני שלגם את הלגימה הי-ראשונה מכוסית הקוניאק.

בתוך זמן קצר היו כולם שתיים. כאי-לו רצו להטביע את יגונם בכוס, וכמה שיותר מהר. זר, שנכנס במיקרה למקום, חשב שהוגנים אירוע משמח. האנשים שקברו לפני שעה קלה את ידידם הטוב ישוב, אכלו ותישקו כוסיות. כולם דיב-רו עם כולם, כאילו רוצים להדחיק את ההלם. אך דבר לא עזר, ההלם עמד בי-אוויר. אפילו ענני האלכוהול לא גירשו אותו אלא נספגו בתוכו.

זה עצוב, אין לי מה לומר, יש אני-שים שהכירו אותו טוב ממני. אמר יר-סל ברגנר, כשהנשאל על דויד אפרתי. בביתו לא אפרתי תלויים עם ציורים של ברגנר, שהזמין אותו לכל תערוכה שפתח.

דויד לא רצה שיכתבו עליו, אמר דויד ברוזנשטיין, חברו הטוב של אפרתי ומתחילים שביקרו בביתו. אולי בעוד שנה, אוכל לספר סיפורים על דויד. כולם אמרו שעמוס קינן, חברו מלחי"י, הכיר אותו הכי-טוב. אבל קינן, שהתחיל יחד עם אפרתי לכתוב ספר על לחי"י, אינו בארץ.

(המשך מעמוד 5)

שאיש לא דיבר עליו השבוע; אם העכברה הצעה היסטורית זו כאמצעות "צינורות דיפלומטיים אמריקאיים", כפי שגילה שריר, מדוע לא גילו האמריקאים את ה"דבר עד היום? איזה עניין היה להם להסתיר מידע חיוני זה?

מילחמה עכשיו

הצעה של אש"ף לא מנעה ולא יצבה, כמובן, את ביצוע ההחלטה של שרון לפלוש ללבנון. יתכן גם ההיפך: שעצם העלאת ההצעה הזאת על-ידי אש"ף החישה את כיצוע המלישה.

מבחינת שרון, ההצעה האש"פית היוותה סכנה חמורה. היא היתה עלולה להשמיט את הקרקע מתחת לתוכנית-המילחמה, ש-מנוי וגמור היה עימו לבצעה.

איזו התחכם אש"ף ופירסם הצעה זו ברבים, איי-אפשר היה לננו את המידע הזה בישראל. ואילו פרסם הדבר בישראל - האם ניתן היה לשכנע את הציבור שצריכים לצאת למילחמה? האם ניתן היה לשמור על המורא של חיילי צה"ל בימי-המילחמה הרא-שונים? האם יכלה האופוזיציה לתמוך במילחמה כזאת?

אם חשש שרון כי מידע זה יתגלה תוך ימים מעטים, היווה הדבר תמריץ

יזומת השלום של סרפאוי וההצעה להסכם אי-התקפה גרמו שתיהן לתוצאות הפוכות: הן שיכנעו את בגין ושרון לפתוח בהתקפה!

חוק מאוד מצידו לצאת למילחמה מידי-בטרם יהיה מאוחר מדי.

אם תמכה הממשלה האמריקאית - או חלק ממנה - בכוננתו של שרון לפלוש ללבנון, הרי מסירת הצעה זו, בצניעות דיפלומטיים אמריקאיים, היתה הזמנה לי-מילחמה.

מבחינה זו, השפיעה ההצעה להסכם אי-התקפה כמו יזומת שניה, שהתפתחה בד בבד עימה באותם הימים: הכרזת אש"ף על הכרתו במדינת-ישראל.

כפי שגילה העולם הזה (2342) עוד בי-מהלך המילחמה, היה הד"ר עיצאם סר-סאוי, מנהיג מתגורר-שלום באש"ף ומקור רבו של יאסר ערפאת, מוכן להצהיר כי אש"ף מכיר בישראל. במשך חודשים התנהל משאומתן על צורת ההכרזה ו-ר עיתויה, בהשתתפות נשיא תוניסיה ושר החוץ האמריקאי. לבסוף נקבע המועד: 14 ביוני 1982. שבוע לפני כן פלש שרון ללבנון.

רבים מאמינים עתה כי עיתוי המיל-חמה היה קשור ביוזמה זו. בשביל שרון, וגם בשביל בגין, יזומה כזאת של אש"ף היתה בבחינת אסון. היא היתה עלולה לגרום להתפתחות, שהיתה מעלה את ה-דרישה שישראל תותר על הגדה הי-רצועה - כפי שאכן קרה אחרי מילחמת לבנון, כשפירסם הנשיא רונלד רגן את תוכניתו. במיקרה היתה עלולה להכיר באש"ף, התהליך המדיני היה מקבל תנר-פה אדרה, וישראל לא היתה עוד יכולה להתכחש לכל מנע עם אש"ף, בטענה ש-זהו "אירגון מרצחים".

כך קרה שיוזמת-השלום, הקשר רה בשמך של סרפאוי, וההצעה להסכם אי-התקפה גרמו שתיהן לתוצאות הפוכות מאותן שהת-כווננו אליהן. הן שיכנעו את בגין ושרון סופית שצריכים להתקיף מייד.

התוצאה רשומה על קיבורותיהם של 456 חיילים ישראלים, שנהרגו עד כה בלבנון.

(המשך מעמוד 30)

נסת, הוא לא עשה שום בדיקה? בר-גרא: לא נכון. הוא עשה בדי-קות, אבל אף פעם לא הגיש ככתב-למרות שביקשתי ממנו עשירי פעם. אז אני באתי למועצת-המנהלים. אני, לא אדון ארצי ולא אף אחד, ולא אדון רנר ואמרתי - צריך. למה? מה זה מבקר-פנים? הוא צריך - לי - לדווח.

דבריו של בר-גרא עומדים בסתירה מוחלטת לדבריו של הממונה עליו, חבר-הכנסת צבי רנר. באוזני העולם הזה טען רנר במפורש כי המבקר הפנימי החדש - רואה-החשבון יעקב ויטקובסקי, - מונה בעקבות פנייתו של חבר-ה-כנסת רנר. חבר-הכנסת רנר דבק בדבריו גם אחרי שהעולם הזה השמיע באוזניו את גירסתו של בר-גרא.

המינוי הפיתאומי של המבקר החדש, אחרי שבמשך שנתיים לא נערכה ביקור-רת בחברה, נעשה רק אחרי שהתחילה חקירת העולם הזה בפרשה.

עניין הביקורת החדשה אינו נותן מנוח לבר-גרא. המנכ"ל אומר על כך מילים מפורשות למדי.

בר-גרא: כשהם (רואי-החשבון ה-חדשים) באו לפה ביוזמתי, אמרתי להם: רבותי, אני מכיר את התנדיקאפס (חסרונות) שלי, אני גאון קטן בניירת האדמיניסטרטיבית.

העולם הזה: אמרו לנו שאתה "אישי שלא כותב".

בר-גרא: זה לא טוב, אני מודה ואני מכיר.

העולם הזה: למה?

בר-גרא: זה לא פיון, מה ששאלת. אני יודע למה? אני בנוי ככה, כל ה-חיים אני ככה. בסדר. הוא (רואה-החשבון) התחיל לעשות את זה, והוא בא אלי ואומר לי: אני גר-חיות כזה עוד לא ראיתי. עומדים בתור מתנדבים כדי להלשין! אז כנראה שיש פה סיבות לזה, רבותי. אני כל-יך מכוער, רבותי! יש סיבות לזה.

העולם הזה: אבל שנתיים לא היה איכפת לך שאין ביקורת פה!

בר-גרא: היתה ביקורת.

העולם הזה: איפה? תראה את הדו"ח.

לבר-גרא לא היה שום דו"ח-ביקורת שהוא היה יכול להראותו. כפי שהוא בעצמו אמר: היתה ביקורת, אבל מס-קנותיה מעולם לא הוגשו בכתב, וכנראה גם לא בעל-פה.

העולם הזה פנה אל הממונה על החב-רות העירוניות בעיריית תל-אביב, הד"ר הנרי שרון. שרון הסביר כי מינויו של המפקד הבכיר יעקובוביץ כמבקר חברת מרכז-הירידים נעשה בעיקרו כדי שאפשר יהיה להשלים את משכורתו של יעקב-בוביץ, כפי שהדבר נעשה גם לגבי פקי-דים בכירים אחרים. שרון הודה כי בי-חודשים האחרונים יעקובוביץ, כמעט לא עבד בחברה - אבל הוא המשיך לקבל ממנה שכר, להשלמת משכורתו. לדברי שרון, לא רנו ולא בר-גרא אחראים לי-החלפתם של רוזנשטיין ושל יעקובוביץ, אלא הוא עצמו, פשוט משום, שהגיע הזמן.

גרא שבר-גרא חושש למדי מן הברי-קורת, העולם הזה פנה אליו בעניין זה. העולם הזה: ראו אותך בזמן ה-אחרון, ככה אומרים לנו, מבלה שני לילות באגף הנהלת-החשבונות שלכם. בר-גרא: בבקשה?

העולם הזה: ששני לילות, חשנת את המפתחות של הבניין שבו יושבת הנהלת-החשבונות...

בר-גרא: לא לקחתי את החשבו-נות.

העולם הזה: לא אמרנו שלקחת את החשבונות, אמרנו שהיית באותו בניין שני לילות, לא לילה.

בר-גרא: אני לא הייתי ב"מרכז-הירידים", כולל הנהלת-החשבונות, לא פחות ולא יותר מכפי שהייתי בשנתיים מאז שאני מנכ"ל.

העולם הזה: אתה היית שם בי-בניין בשעות הלילה?

בר-גרא: אני במשך השנתיים ה-אחרונות...

העולם הזה: לא, לא השנתיים האחרונות, אני מדבר על השבוע האחר-ון.

בר-גרא: לא, זה חשוב. אני מדבר דווקא על השנתיים, כולל עד חיוס.

אני מגיע בכל מיני שעות ביום ובלילה לבדוק דברים ב"מרכז-הירידים", זה ה-נוהג שלי מהיום הראשון.

העולם הזה: וגם השבוע הזה? בר-גרא: נכון, אבל לא דווקא בי-הנהלת-החשבונות.

העולם הזה: לאו דווקא, אבל גם. בר-גרא: לא, לא, לא.

העולם הזה: היית או לא היית? בר-גרא: איפה?

העולם הזה: בהנהלת-החשבונות. בר-גרא: מה זה? אני מנכ"ל ה-חברה, ואני מגיע לכל מקום איפה שאני מוצא לנכון, בכל רגע שאני מוצא לנכון.

סגן-יו"ר

החברה לפחם?

בימיגרת המישרות התפקידים שהשפיעה המיפלגה הליברלית על יעקב בר-גרא, הוא מונה גם כחבר בי-מועצת-המנהלים של החברה הלאומית לפחם, והיו שמועות ששר-האנרגיה וה-תשתית, יצחק מודעי, לפני שהוא הוחלף על-ידי השר יצחק ברמן, ביקש למנות אותו כמנכ"ל החברה.

מי שהיה הנספח הכלכלי של השגריר-רות הגרמנית בארץ, וולטר באומר, פנה אל בר-גרא במכתב בעיקבות שיחה בי-ניהם בענייני פחם. במכתב כותב באומר, בין השאר:

"מצאתי שחילופי הרעיונות בינינו היו מרעננים ומאלפים. כזכור לך, שוחחנו על הפחם הגרמני. מיסחר הפחם והשימוש בו בגרמניה. בהפקיד כסגן-יו"ר החברה הישראלית החדשה לפחם, ביטאת את ה-מישאלה לבקר אצל פרומט ואירגונים בגרמניה, הפעילים בתחום זה".

בשיחה עם העולם הזה הכחיש ברי-גרא שהוא ערך בגרמניה פגישות כלי-שקן בענייני פחם. אך העולם הזה התי-עניין דווקא בתוארו של בר-גרא, כפי שהוא מצויין במכתב.

העולם הזה: אתה הצגת את עצ-מך כסגן-יו"ר החברה?

בר-גרא: אני לא הצגתי את עצמי...

העולם הזה: אז מי הצג אותך? בר-גרא: אין לי מושג תראה, ה-דברים האלה הם כל-יך... אצל הגרמנים והאוסטרים שואלים אותך לפעמים אם אתה פה, ואתה אומר בפרוש לא, ו קוראים לך דירקטור, או דוקטור...

מן העובדות שבשתי הכתבות האלה מתעוררות כמה שאלות:

● מי שקר? איש לחי"י אנשל שפיל-מן, הטוען שבר-גרא לא סייע לו בהע-ברת לחי"י לשורות צה"ל - או ברי-גרא, הטוען שעשה זאת?

● מי משקר? עזר וייצמן, יעקב ארי-נון ועמי קמיר, הטוענים שלא הם דאגו לשלוח את בר-גרא בשליחות משרד-האוצר לגרמניה - או ברי-גרא, הטוען שהם היו מעורבים בכך?

● מי משקר? ראש-העירייה שלמה להט, הטוען שהוא לא דרש שיתקינו שיש מתוצרת חוץ למרכז-הקונגרסים - או ברי-גרא, הטוען שהדבר נעשה לפי דרישת ראש-העירייה?

● מי שקר? סגן-ראש-העירייה יצחק ארצי, שטען כי בר-גרא אמר לו שהוא מקבל מחברת קאל כרטיסיסיה כמעט בחינם - או ברי-גרא, הטוען שלא היו דברים מעולם?

● מי משקר? חבר-הכנסת צבי רנר, שטען כי המבקר החדש לחברה שבר-גרא עומד בראשה מונה ביוזמתו - או ברי-גרא, הטוען שהמבקר מונה מיוזמתו שלו?

● מי משקר? הנספח הכלכלי הגרמני וולטר באומר, שפנה אל בר-גרא כסגן-יו"ר החברה הישראלית לפחם - או ברי-גרא, הטוען כי זהו מינהגם של גרמנים ואוסטרים?

● מתי אומר בר-גרא את האמת? כשהוא טוען על העולם הזה לוי שקר ישר עמוס סוכן של החברה האיטלקית שמכרה כיסאות למרכז-הקונגרסים - או כאשר הוא מודה שנפגש עם סוכן כזה באנטוורפן?

● האם יתכן שיעקב בר-גרא בישי-המזל היה מוקף במשך כל חייו - ועכשיו יותר מתמיד - באנשים שאינם דוברים אמת?

● שלמה פרנקל ומרסל זוהר